

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ОЛЕ-ЗАТВОРИ-ОЧИЧКИ

Превод от датски: Светослав Минков, 1991

chitanka.info

Никой на света не знае толкова много приказки, както Оле-затвори-очички. Пък и как умее той да ги разказва! Всяка вечер, когато децата седят мирно край масата, се явява Оле-затвори-очички. Изкачва се тихо по стълбата, защото ходи по чорапи, отваря съвсем леко вратата и — црък! — напръсква децата по очите със сладко мляко. В ръцете си държи мъничка пръскалка и млякото пръска из нея в тънка, съвсем тънка, струйка — толкова, колкото да се залепят очите на децата и да не могат да го видят. Тогава Оле-затвори-очички се промъква зад гърба им и им духва лекичко в тила. Духва — и главите на децата веднага натежават. Оле-затвори-очички не мисли зло на децата. Той иска само те да се умират, а за да стане това, трябва да ги сложат в креватчетата им. Те трябва да са мирни, за да може той да им разправя приказки.

Когато децата заспят, Оле-затвори-очички сяда при тях на леглото. Облечен е много хубаво: в копринено палтенце, само че не може да се каже точно какъв е цветът на палтенцето, защото то изглежда ту зелено, ту червено, ту синьо — зависи на коя страна ще се обърне Оле. Под двете си мишници той държи по един чадър. Единият от тях, на който са нарисувани картинки, той разтваря над добрите деца и тогава те сънуват през цялата нощ най-чудните приказки. Другия чадър, на който няма рисувано нищо, Оле разтваря над лошите деца и тогава те спят като пребити, а когато се събудят на сутринта, не могат нищо да разправят.

Сега да чуем как Оле-затвори-очички идваше всяка вечер в продължение на цяла седмица при едно малко момченце, което се казваше Ялмар, и му разправяше приказки! Тия приказки са седем, защото седем са и дните на седмицата.

ПОНЕДЕЛНИК

— И тъй — каза Оле-затвори-очички, като сложи Ялмар в леглото, — сега да украсим малко стаята! — И изведнъж всички цветя в саксиите се превърнаха в големи дървета и дългите им клони попълзяха по стените чак до самия таван, така че стаята заприлича на великолепа беседка. Всички клони бяха обсипани с цветя и всеки цвят беше по-прекрасен от роза и излъхваше чудно ухание, а на вкус беше по-сладък от сладко. Плодовете блещукаха като злато, тук имаше и кифлички, напълнени със стафиди. Колко хубаво беше всичко това!

Изведнъж се чу силен плач в чекмеджето на масата, дето лежах учебниците на Ялмар.

— Какво е това? — рече Оле-затвори-очички, като се приближи до масата и издърпа чекмеджето.

Оказа се, че шумът иде от плочата, по която числата се блъскаха и щипеха, защото в задачата по смятане се беше вмъкнало едно невярно число. Калемът подскачаше и се въртеше като кученце на връвчицата си, той искаше да поправи грешката, ала не можеше да стори това. Ето, чу се силно охкане и в тетрадката по краснопис на Ялмар. Какъв ужасен шум — просто да си запушиш ушите! На всяка страница, в началото на всеки ред, стояха големи букви, а до тях се виждаха и мънички — това бяха печатните краснописни образци. Редом с тях се мъдреха и други букви, които си въобразяваха, че приличат на първите. Те пък бяха написани от ръката на Ялмар и имаха в действителност такъв вид, като че се спъваха о линейките, на които трябваше да стоят.

— Гледайте как трябва да се държите! — говореха краснописните образци. — Ето тъй, малко наклонени надясно, хайде, повече смелост!

— Ах, как искаме да сторим това — отвръщаха Ялмаровите букви. — Но не можем, ние сме тъй слабички!

— Тогава ще трябва да вземете лекарство! — каза Оле-затвори-очички.

— Ах, не, не! — закрещяха всички букви и в същия миг станаха тъй прави и равни, че просто да ти е драго да ги гледаш.

— Днес няма да разправяме приказки — рече Оле-затвори-очички. — Сега ще се позанимаем малко с буквите. Раз, два! Раз, два! — И той започна да упражнява буквите, които се изравниха и станаха също тъй хубави и стройни, както и буквите в краснописните образци. Но когато Оле-затвори-очички си отиде и Ялмар се събуди на сутринта, неговите букви изглеждаха пак тъй сакати и хилави, както и по-рано.

ВТОРНИК

Още щом Ялмар легна в креватчето, Оле-затвори-очички напръска със своята вълшебна пръскалка всички мебели в стаята и те забъбриха веднага, но всеки предмет говореше само за себе си.

Едничък плювалникът стоеше мълчалив и се сърдеше на глупавата горделивост на другите мебели, които приказваха и мислеха само за себе си и никак не обръщаха внимание на тоя, който стоеше тъй скромно в ъгъла и позволяваше на всички да го плюят.

Над шкафа висеше голяма картина в позлатена рамка. На нея беше изобразена хубава местност: високи стари дървета, цветя, трева и голяма река, която минаваше край гората, лъкатушеше покрай чудни палати и се вливаше в далечно море.

Оле-затвори-очички докосна картината с вълшебната си пръскалка и в същата минута нарисуваните по нея птици запяха, клоните на дърветата се раздвижиха и облаците по небето заплуваха бързо: виждаше се дори тяхната сянка, която пълзеше по картината.

Тогава Оле-затвори-очички дигна Ялмар в рамката и нозете му потънаха във високата трева. Слънцето го грееше през клоните на дърветата. Сетне той изтича до реката и седна в малката лодка, която се люлееше на брега. Лодката беше нашарена с червена и бяла боя, платната ѝ светеха като сребро и шест лебеда с по една лъчезарна синя звезда на главата затеглиха лодката надолу край зелената гора, където дърветата разказваха за разбойници и вещици, а цветята — за чудни мънички елфи и за всичко, що бяха чули от пеперудите.

Прекрасни риби със сребърни и златни люспи плуваха зад лодката, гмуркаха се и пляскаха във водата с опашките си, а червени и сини, големи и малки птици летяха в две редици зад Ялмар. Комарите танцуваха, а майските бръмбари бръмчаха: бръм, бръм! Всички искаха да придружават Ялмар и всеки бързаше да му разкаже по една приказка.

— Каква приятна разходка!

Гората ставаше ту гъста и тъмна, ту приличаше на великолепна градина, пълна с цветя и слънчева светлина. По бреговете на реката се издигаха големи стъклени и мраморни палати. По техните балкони стояха девойки и всички те бяха познати на Ялмар момиченца, с които той често играеше. Те протягаха към него ръцете си, в които държаха по едно малко захарно сърце — толкова хубаво, че по-хубаво едва ли можеше да се намери в някоя сладкарница. Когато минаваше край тях, Ялмар хващаше единия край на сърцето, а девойката държеше здраво другия, така че всеки получаваше половината: тя — по-малката, Ялмар — по-голямата. Пред всеки палат стояха на стража малки момченца.

Те отдаваха чест със златни саби и обсипваха Ялмар с дъжд от стафиди и оловни войници.

Ялмар плуваше ту през гори, ту през просторни зали и градове. Той мина и през оня град, дето живееше неговата бавачка — тя го носеше на ръце, когато той беше съвсем мъничък, и го обичаше много. Бавачката му кимна с глава и му изпя една хубава песничка, която сама бе измислила:

*За тебе мисля всеки ден,
о, мило, хубаво дете!
Ти бе съкровище за мен,
но миналото отлете!
Над твойта люлка аз седях,
целувах твоето чело.
Порасна ти — аз остарях,
отдавна ли е туй било?*

И всички птици пееха заедно с бавачката, цветята танцуваха върху стъблата си, а старите дървета поклащаха върхове, като че Оле-затвори-очички разправяше и на тях приказки.

СРЯДА

Какъв силен дъжд! Ялмар го слушаше дори и в съня си. Когато Оле-затвори-очички разтвори прозореца, водата се бе издигнала почти до самите стъкла. Улицата приличаше на същинско езеро, затова пък до самата къща стоеше един великолепен кораб.

— Не искаш ли да се поразходиш, Ялмар? — каза Оле-затвори-очички. — Тая нощ ти ще видиш далечни страни, а сутринта ще си бъдеш пак в къщи.

И ето, Ялмар се намери на кораба, облечен в празничните си дрехи. Времето се проясни изведнъж и те заплуваха по улиците, минаха край черквата и излязоха на открито, бурно море. Те плуваха дотогава, докато земята се скри съвсем от очите им. Забелязаха едно ято щъркели, които летяха към топлите страни в дълга редица един след друг. Щъркелите пътуваха вече много дни и един от тях беше тъй

уморен, че едва се държеше във въздуха. Той летеше последен и скоро остана далеч от другите, докато най-сетне започна да се спуща все пониско, замахна още веднъж-дваж с криле, но напразно. Ето, той докосна с нозете си мачтата на кораба, плъзна се надолу по платната и — бух! — падна на палубата.

Един моряк го взе и го затвори в курника при кокошките, патиците и пуйките. Бедният щъркел стоеше съвсем смутен сред тях.

— Я го вижте какъв е хубостник! — казаха кокошките.

А пуйкът се наду с всичка сила и попита щъркела що за птица е. Патиците пък се дръпнаха назад и почнаха да крякат.

И щъркелът им разправи за горещата Африка, за пирамидите и щраусите, които бягат като диви коне през пустинята. Но патиците не разбраха нищо и закряха отново помежду си:

— У, какъв глупак!

— Разбира се, че е глупак! — каза пуйкът и изкурлюка.

Тогава щъркелът млъкна и се замисли за своята Африка.

— Какви хубави тънки нозе имате! — рече пуйкът. Колко струва аршинът?

— Па! Па! Па! — закряха всички патици, но щъркелът се престори, че не чува нищо.

— Можете и вие да се посмеете с нас! — извика пуйкът на щъркела. — Това беше добре казано! Или може би вие не го разбирате? Бедният, колко е простичък! Тогава да пазим шегите си само за нас!

И кокошките закудкудакаха, а патиците забъбриха:

— Гиг-гак! Гиг-гак!

Тяхната шегга беше ужасно смешна.

Но Ялмар се приближи до курника, отвори вратата и извика щъркела, които изтича веднага при него на палубата. Той си беше вече отпочинал и в знак на благодарност кимна с глава на Ялмар, разпери криле и отлетя към топлите страни. Кокошките пък продължаваха да кудкудакат, патиците крякаха, а пуйкът почервеня като рак.

— Утре от вас ще сварим супа — каза Ялмар и се събуди в леглото си.

Чудно пътуване направи той тая нощ с Оле-затвори-очички!

ЧЕТВЪРТЪК

— Знаеш ли що? — каза Оле-затвори-очички. — Само не се плаши! Ей сега ще ти покажа едно малко мишле! — И той протегна ръката си, на която седеше хубава малка мишка. — Тя е дошла да те кани на сватба. Тук има две мишки, които тая нощ ще се женят. Те живеят под дъските на вашия килер.

— Че как ще вляза в тяхната дупка? — попита Ялмар.

— Не се грижи за това! — каза Оле-затвори-очички. — Аз ще те направя малък!

И той напръска Ялмар с вълшебната си пръскалка и Ялмар започна да става мъничък, мъничък — съвсем мъничък, колкото едно от пръстчетата на ръката му.

— Сега можеш да се облечеш в дрехите на оловния войник. Те ще ти приличат много, пък са и точно за гости.

— Добре — съгласи се Ялмар и в същата минута той стоеше нагизден в дрехите на оловния войник.

— Не желаете ли да седнете в напръстника на вашата майка? — каза мишката. — Тогава аз ще имам честта да ви повозя като в каляска.

— Ах, нима вие сама ще трябва да се безпокоите за това, госпожице? — рече Ялмар и в същия миг те потеглиха за мишата сватба.

Отначало се намериха в един дълъг проход под дъските, който беше точно толкова висок, колкото да мине напръстникът. Целият проход беше осветен с гнило дърво.

— Колко хубаво мирише, нали? — попита мишката, която возеше Ялмар. — Целият проход е намазан със свинска мас — има ли нещо по-хубаво от това?

Най-сетне те стигнаха в самата зала, дето се празнуваше сватбата. Надясно стояха всички мишки госпожици, които църкаха и си шепнеха, като че се смееха помежду си. Наляво стояха кавалерите и гладеха мустаците си с меките си лапички. А в средата на залата се виждаха младоженецът и булката. Те стояха в едно издълбано парче сирене и се целуваха ужасно силно пред очите на всички. Че какво, те бяха вече сгодени и сега щяха да се венчават.

А вътре идваха все нови и нови гости. Мишките едва не се задушаваша и затова младата двойка застана пред вратата, така че вече никой не можеше нито да влезе, нито да излезе. Залата беше намазана също като прохода със свинска мас. Друго угощение нямаше, но затова

пък на гостите показаха вместо сладкиш едно грахово зърно, върху което една мишка от роднините на младоженците бе изгризала началните букви на техните имена. Това беше нещо необикновено.

Всички мишки уверяваха, че сватбата била великолепна и че през всичкото време те се чувствували много, много добре.

След това Ялмар се върна отново в къщи. Така той наистина бе ходил на гости в едно добро общество, но затова пък трябваше да се свие, да стане мъничък и да се премени в дрехите на оловния войник.

ПЕТЪК

— Не можеш да си представиш колко много хора искат да ме видят! — каза Оле-затвори-очички. — Особено ония, които са направили нещо лошо. „Добричък, миличък Оле — казват ми те, — ние не можем да затворим очи, не спим по цяла нощ и виждаме пред себе си всички наши лоши дела, които седят като малки таласъмчета по леглата ни и ни пръскат с вряла вода. Ела при нас и ги изпъди, за да можем да заспим спокойно!“ След това те въздъхват дълбоко и казват: „Ние ще те възнаградим добре за това. Лека нощ, Оле! Парите са на прозореца!“ Но аз не върша това за пари! — добави Оле-затвори-очички.

— А какво ще правим тая нощ? — попита Ялмар.

— Не зная. Ако искаш, можем да отидем пак на сватба. Само, че тя не ще бъде като вчерашната: голямата кукла на твоята сестра — тая, която прилича на момче и се казва Херман — иска да се жени за куклата Берта. Освен това днес е рожденият ден на куклата и по тоя случай тя ще получи много подаръци.

— Зная — каза Ялмар. — Всеки път, когато на куклите ушийт нови рокли, сестра ми празнува техния рожден или имен ден, или пък тяхната сватба. Досега туй е ставало не по-малко от сто пъти!

— Да, но тая нощ ще се празнува сто и първата сватба, а след сто и първия път всичко свършва. Затова тая сватба ще бъде най-хубавата... Ето, погледни сам!

И Ялмар погледна към масата: там стоеше картонената къщичка със запалени свещици по прозорците, а пред нея стояха на стража всички оловни войници. Младоженецът и булката бяха коленичили на пода — те бяха замислени и за това, разбира се, си имаше причини. А Оле-затвори-очички, загърнат в черната пелерина на баба си, ги

венчаваше. Когато венчавката свърши, всички мебели в стаята запяха една чудна песен, съчинена от молива.

Сетне младоженците започнаха да приемат подаръците, като отказваха да вземат само нещата за ядене: те бяха сити от любов.

— Ще отидем ли през лятото на почивка, или ще тръгнем да пътуваме? — попита младоженецът.

Обърнаха се за съвет към лястовицата, която беше много пътувала, и към старата кокошка, която пет пъти бе излюпвала пилета. Лястовицата разправи за чудните топли страни, дето из лозята висят големи и тежки гроздове, дето въздухът е мек, а планините са обкичени с такива чудни цветя, каквито у нас не цъфтят.

— Затова пък там го няма нашето цветно зеле! — рече кокошката. — Аз прекарах с пилетата едно лято на почивка. Там имаше една яма, в която ни позволяваха да се разхождаме и да ровим. Освен туй ние си влизахме свободно в лехата със зелето. Ах, колко хубаво беше там! По-хубаво от това не мога и да си представя!

— Но нали всички зелки си приличат една на друга — каза лястовицата. — И при това тук времето често пъти е тъй лошо!

— Нищо, с туй може да се свикне! — рече кокошката.

— Тук е студено, настават мразовити дни!

— Това е полезно за зелето! — каза кокошката. — Но понякога и у нас става топло. Нима преди четири години нямахме такова лято, което продължи цели пет седмици? Тогава беше тъй топло, че ние едва дишахме, а освен това у нас няма ония отровни животни, които се въдят там. За разбойници тук не става и дума. Глупак е тоя, който смята, че има по-хубава страна от нашата! Той не заслужава да живее в нея! — И при тия думи кокошката дори заплака. — И аз съм пътувала — продължи тя. — Била съм дванайсет мили далеч оттук. Мога да кажа, че в пътуването няма нищо приятно.

— Да, кокошката е твърде разумна! — рече куклата Берта. — И аз също тъй нямам никакво желание да пътувам из планините. Какво е туй — да пълзиш ту нагоре, ту надолу! Не, по-добре е да отидем извън града, в ямата, и да се разхождаме из лехата със зелето.

Така и решиха.

СЪБОТА

— Ще чуя ли тая нощ някоя приказка? — попита малкият Ялмар, когато Оле-затвори-очички го приспа.

— Сега нямаме време за това — каза Оле-затвори-очички и разпъна над него своя чуден чадър. — Погледни само тия китайци! — Чадърът приличаше на голяма китайска чиния със сини дървета и тесни мостчета, на които стояха малки китайци и клатеха глави. — Днес ние трябва да изчистим целия свят — рече Оле-затвори-очички, — защото утре е празник — неделя. Аз трябва да отида на камбанарията и да проверя дали черковните джуджета са излъскали камбаните, за да звънят добре. Трябва да отида в полето и да видя дали вятърът е издухал праха от тревата и листата. А което е най-трудно — трябва да сваля от небето всички звезди и да ги излъскам. Аз ги слагам наред в престилката си, но преди това им закачвам по едно номерче, както и на дупчиците, в които те седят, за да мога сетне да ги поставя пак на местата им. Иначе, ако ги объркам, звездите няма да се държат здраво и ще падат постоянно от небето.

— Вижте какво, господин Оле-затвори-очички! — каза старият портрет, който висеше на стената до леглото на Ялмар. — Аз съм прадядото на Ялмар. Благодаря ви много, задето разказвате приказки на малкия, но вие не трябва да му внушавате такава лъжлива представа за околния свят. Никой не може да сваля звездите! Те са небесни тела, също като нашата земя, и тъкмо това е хубаво в тях.

— Благодаря ти много, старче! — каза Оле-затвори-очички. — Благодаря ти много! Ти, разбира се, си глава на семейството и негов родоначалник, но аз все пак съм по-стар и от теб! Аз съм стар езичник — римляните и гърците ме наричаха бог на сънищата. Ходил съм, пък и днес ходя в най-добрите къщи. Мога да приказвам както с простите хора, тъй и с важните господа. А ти, щом знаеш толкова — хайде, разправяй, да те видим! — Оле-затвори-очички сгъна чадъра си и си отиде.

— Я гледай ти! Да не можеш и мнението си да кажеш — избърбори старият портрет.

В тоя миг Ялмар се събуди.

НЕДЕЛЯ

— Добър вечер! — каза Оле-затвори-очички.

Ялмар му кимна с глава, скочи и обърна портрета на прадыдо си с лице към стената, за да не се бърка той в разговора им, както миналата вечер.

— Сега разкажи ми приказката за петте грахови зърна, които се родиха в една шушулка, за пиленето, което обикаляше кокошките, и за губерката игла, която си въобразяваше, че е игла за шиене.

— Малко искаш! — рече Оле-затвори-очички. — Аз по-добре ще ти покажа нещо друго. Ще ти покажа моя брат, който се казва също Оле-затвори-очички. Той се явява при всеки човек само веднъж в живота му и при когото отиде, качва го на коня си и му разправя приказки. Той знае само две приказки: едната е толкова хубава, че човек не може да си я представи, а другата е страшна, много страшна.

В същия миг Оле-затвори-очички повдигна Ялмар, занесе го при прозореца и каза:

— Сега ще видиш моя брат, другия Оле-затвори-очички. Хората го наричат Смърт. Виж, той съвсем не е тъй страшен, както го рисуват по картините като скелет! Цялата му дреха е извезана със сребро като най-хубавия гвардейски мундир, а черната му кадифена пелерина се развява над коня! Погледни го само как препуска в галоп!

И Ялмар видя как другият Оле-затвори-очички препуска с коня си и качва на него и млади, и стари хора. Едни той слагаше пред себе си, други — отзад, но преди това питаше всеки човек поотделно:

— Какви са бележките за твоето поведение?

— Добри! — отговаряха всички.

— Я да видим! — казваше той.

Хората показваха книжките си и тая, които имаха хубави бележки за своето поведение, той слагаше пред себе си, като им разправяше хубавата приказка, а ония, които имаха лошо поведение, трябваше да седят зад гърба му и да слушат страшната приказка. Те трепереха от страх, плачеха и искаха да скочат от коня, но не можеха, защото в същия миг се залепваха за седлото.

— Но Смъртта не е тъй страшна! — каза Ялмар. — Аз никак не се страхувам от нея.

— Няма от какво да се страхуваш! — рече Оле. — Гледай само да имаш винаги добри бележки за поведението си!

— Да, туй е твърде поучително! — избъбри портретът на Ялмаровия прадыдо. — Добре направих, че казах мнението си!

И той остана много доволен.

Ето, тая е историята на Оле-затвори-очички. Нека тая ноц той сам ти разправи някоя приказка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.